

SPORT INVALIDA

ostale uvjete za bavljenje jednom određenom sp. granom. Klubovi jedne sp. grane udružuju se u strukovne saveze (općinski, gradski, republički, odn. pokrajinski, jugoslavenski, kontinentski, svjetski). Strukovni savezi udruženi su u saveze za f.k. općina, gradova, republika odn. pokrajina i Jugoslavije. Klubovi različitih sp. grana vezani su uz neku radnu ili drugu organizaciju, sp. objekt ili st., mogu biti udruženi u sp. društvo. Pored toga postoje i različite organizacije zasnovane na nekom specifičnom zajedničkom interesu (studentski sp. savezi, savezi sp. štampe, olimp. komiteti i dr.).

[a] **Sport i literatura:** dramatikom borbe i težnjom za uvijek većim dostignućima s. je od pamtijevka jedna od tema literarnog stvaralaštva. Već su Homer i Vergilije u staroj Grčkoj i rimskom carstvu u svojim epovima opisivali sp. natjecanja. Grčki pjesnik Pindar (— V st.) opjevao je u svom opusu pobjednike panhelenskih antičkih igara. Srednjovjekovna literatura, izuzev viteških turnira, ne poznaje teme o s., ali se već krajevom XVIII st. tjel. vježbanju poklanja više pažnje. Već su pjesnici Goethe i Klopstock pisali o klizanju, von Kleist o problemima prirodnog kretanja ljudi, a kasnije franc. književnici J. Prevost, A. Maurois i dr. pisali o olimp. sportu. U suvremenoj književnosti s. je tema mnogih djela. Nijemac K. Schwarz je u djelu Pjesnici o sportu (1967) prikupio podatke o književnim djelima koja se bave tematikom sporta.

[b] **Sport i politika:** U svim fazama razvitka ljudskog društva s. je ovisio o društveno-političkim ciljevima države. Od kraja XIX st. pa sve do II sv. rata s. je bio pod dominantnim utjecajem imperijalističke politike. Vježbanje palicama, puškama, strojeve vježbe, komandi kruti sistem vježbanja, imalo je za cilj strogo vojnički odgoj. Teoretičari u kapitalizmu vrlo rano počinju inzistirati na apolitičnosti sporta, protiv formiranja radničkih klubova, sve s namjerom očuvanja kapitalističkog sistema. Nasuprot tome s razvojem med. radničkog pokreta proletarijat pokreće razvitak tjel. odgoja kao jedno od sredstava u borbi za postizavanje svojih ekonomskih i političkih ciljeva; u drugoj polovici XIX st. osnivaju se radnička sp. i gimnastička društva u nizu zemalja Evrope. U suvremenom svijetu s. postaje važan instrument med. sporazumijevanja, svojevrsan faktor politike. Nisu, međutim, rijetki pokušaji potčinjavanja sporta politici, korištenju sportaša i sp. rezultata za dokazivanje prednosti neke države, nacije ili ideologije nad nekom drugom. Povezativ s. i politike ilustriraju i epizode poput poznate "ping-pong diplomacije", kada su 1971 stolnotenisači utrljali put otvaranju dijaloga Kina — SAD, ili bojkot Olimpijada u Moskvi, zbog ulaska sovj. trupa u Afganistan, od strane pojedinih zemalja u kojima se politika poslužila sportom kao instrumentom za postizanje svojih ciljeva. Danas se širom svijeta u najvažnijim drž.

tjelima zemalja najrazličitijih društvenih uređenja raspravlja o s., donose programi i zakoni, posebno su učestali prijemi sportaša kod najviših državnika zbog postignutih uspjeha i dr. S. je postao nerazdvojni sastavni dio politike države, društva, ideologije; on je pod utjecajem, ali istovremeno i utječe svojim humanim i etičkim karakteristikama na nac. politiku zemlje.

[c] **Sport i religija:** različite vjere, a posebno kršćanstvo, vijekovima su imale izrazito negativan odnos prema ondašnjim oblicima tjel. vježbanja i nadmetanja; antički ideal o skladnom razvoju duše i tijela zamijenjen je tzv. brigom za dušu u zagrobni život, a tijelo se zanemarivalo, npr. strogim asketskim načinom života. Suvremene religije, međutim, sve više koriste i s. kao sredstvo za približavanje omladine u svoje redove; tako se osnivaju i razvijaju posebne organizacije kao što su: Međunarodni katolički savez za tjelesni odgoj i sport (FICEPS), Savez kršćanske omladine (YMCA) i Savez mladih kršćanki (YWCA). Te organizacije su u određenoj mjeri utjecale na razvoj omladinskog sporta, naročito u zemljama zap. Evrope te Sjv. i Juž. Amerike.

[d] **Sport i umjetnost:** već su starogrč. kipari poput Mirona, Fidije, Polikleta, Skopasa i dr. bili pravi majstori u prikazivanju ljudskog tijela. Olimp. pobjednici ant. doba ovjekovječeni su statuama postavljenim u Olimpiji. Scene iz sp. nadmetanja česta su tema slikarija na starogrč. vazama. Nakon mraka srednjeg vijeka u XIX st. se u umjetnosti javljaju prvo teme iz jedrenja i konjičkog s. a zatim postepeno i iz ostalih sportova. Suvremeni s. pored toga daje stvaralačke impulse arhitekturi u izgradnji sp. objekata, a treba pomenuti i likovna rješenja plakata, značaka, maskota i sl. u povodu raznih sp. natjecanja. Pokušaji olimp. pokreta ka putem olimp. natjecanja u umjetnosti, održanih od 1912 do 1948, još neposrednije poveže s. i umjetnost nisu uspjeli, pa se ta natjecanja više ne održavaju.

Sport, časopis, mjesečnik, izlazio u Zagrebu (1950–52). Podnaslov: Ilustrovan sportska revija. Urednici: Miroslav Habunek, Vladimir Brodnjak i Boris Janković.

Sport, časopis, tjednik, izlazio u Zagrebu (1922–24). Podnaslov: Ilustrirani tjednik. Izvještajna služba za tuzemstvom i inozemstvom za sve grane sporta. Urednik: A. Scheller.

Sport, glasilo za sve sp. struke; pokrenuo ga je E. Kristan; izlazio u Zagrebu od 1. XI 1894 (od 1. do 5. br. kao Sport, a od 4–5 br. naziv lista je Sport). Gl. urednici bili su: E. Kristan (za prva četiri br. u 1894 i dva br. u 1895), F. Rulic (1895), F. Bučar (1896) i J. Kugler (1898). List prestaje izlaziti 1898.

Sport, Jugoslavenski sportski list, izlazi svakodnevno u Beogradu, pokrenut 1945; najprije izlazi povremeno pod naslovom Fiskultura,

a zatim tjedno i polutjedno u okviru Sportske knjige. God. 1946 mijenja naziv u Naš sport. Od 1952 izlazi pod nazivom S. Gl. urednici bili su: R. Marković (1945), D. Stevanović (1945–46), M. Kovačević i M. Veličković (1946–47), V. Rus (1947–49), J. Šćekić (1949–50), M. Veličković (1950–52), V. Ivković i N. Kapetanović (1952–55), N. Kapetanović (1955–59), Lj. Lovrić (1959–78) i B. Solaja (od 1978).

Sport, novine, tjednik, izlazio u Osijeku 1928. Podnaslov: Nezavisni sportski tjednik. Urednik: Ivan Flod. Objavljeno 13 br.

Sport, tjednik, pokrenut 1920 u Ljubljani; izdavač Sportska zveza Slovenije; gl. urednik S. Virant. Listi izlazio do kraja 1922 (jedno vrijeme kao polumjesečnik).

Sport Dalmato, sp. list pokrenut u Splitu 1890; osnivač A. Parać; list je štampan na tal. jeziku, ali objavljuje pojedine informacije i članke na hrv. Gradska biblioteka u Splitu je sačuvala prvi i sedmi broj lista, a ukupno je izašlo trideset.

Sport Heruc, Industrija tekstilne konfekcije i sportskih rekvizita, osn. 1945 u Zagrebu, fuzijom poduzeća Fiskulturnik i Prve jugoslavenske industrije sportskih potrepština. Tvornica je najprije proizvodila rekvizite od drva, metala, kože i plastike; kasnije se specijalizirala za proizvodnju lopti za sp. igre, vjetrovki, naprtnjača, sp. torbi i lovačkih odijela, sp. gaćica, majica i dresova.

Sport i svet, ilustrovanja tjedna revija u Beogradu, pokrenuta 1. XI 1956 u okviru Sporta, jugoslavenskog sportskog lista. Od 1957 samostalna revija; od 1967 izlazi pod nazivom Svet. Revija je izlazila do 1974. Gl. urednici: Nikola Kapetanović, Boško Stanišić, Ivanka Bunušević, Dragan Marković.

Sport i svet, sp. list, polumjesečnik. Prvi br. izdan u januaru 1905. Gl. urednik: Dobrovoje Lazarević.

Sport indok centar, specijalizirana stručna služba statistike i dokumentacije Instituta za fizičku kulturu Jugoslavenskog zavoda za fizičku kulturu i medicinu sporta u Beogradu; skuplja, određuje i objavljuje dokumentaciju iz oblasti f.k. u zemlji i inozemstvu; izdaje: Statistički godišnjak, Bibliografiju, Informacije iz oblasti fizičke kulture, Savremeni trening, Informativni bilten (o stanju fizičke kulture u svijetu); surađuje sa srodnim institucijama u zemlji i inozemstvu.

sport invalida, aktivno bavljenje sportom osoba s različitim tjel. defektima u cilju provođenja terapije, oporavka, održavanja zdravlja, podizanja životne snage te natjecanja i igre. S. i. uvelike pomaže u rehabilitaciji pacijenata, a isto tako njihovoj socijalnoj integraciji i psihičkoj stabilizaciji. Za te namjene koriste se različite posebne prilagođene sp. djelatnosti pod liječničkom kontrolom i uz pomoć specijaliziranih voditelja vježbanja. Organizirani s. i. razvio se u svijetu prvo u organizacijama koje su se bavile rehabilitacijom ratnih vojnih invalida, a zatim se postepeno proširio i na sve invalide. U s. i. su sp. grane i discipline prilagođene kategorijama povreda odn. defekata i često su naglašenog terapeutskeg karaktera. Najvažnije vrste sp. djelatnosti su plivanje, kuglanje, atletika, igre loptom (igra loptom u sjedu, koturanje lopte za slijepe, tenis nogom, igra na vrata, odbojka, loptanje u vodi), skijanje s kratkim skijama ili invalidskim skijama, stolni tenis i strelčarstvo. Ovisno o vrsti i stupnju defektnosti postoje različite kategorije sportaša i njima prilagođenih sp. djelatnosti. Med. sp. natjecanja se održavaju za gluhe sportaše, za sportaše — paraplegičare te sportaše invalide. Prema med. kate-